

DOPRINOS POLITIČKIH INSTITUCIJA I MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA SIGURNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE – STAV STUDENATA

Ivana Brnada i Lada Jerin

UDK: 316.653(497.5)-052.63:355.02
316.653(497.5)-052.63:327.51(1-15)
Studentski rad
Primljeno: 27.9.2003.
Prihvaćeno: 1.12.2003.

Sažetak

Rad se temelji na istraživanju provedenom u veljači 2003. među studentima Sveučilišta u Zagrebu. Cilj istraživanja bio je utvrditi imaju li studenti konkretne stavove o doprinosu institucija vlasti nacionalnoj sigurnosti RH, te odrediti stupanj podrške vojno-političkoj integraciji u NATO. Problem istraživanja proširen je na aktualna politička zbivanja: reguliranje trajanja vojnog roka, odnose sa susjednim državama i potencijalne sigurnosne izazove. Najvažnije varijable uspoređene su s istraživanjem iz 2000. godine. Budući je istraživanje provedeno na slučajnom uzorku, nije moguće na osnovi dobivenih rezultata izvoditi decidirane zaključke o stavovima spram sigurnosne problematike. Ipak, moguće je upozoriti na trend opadanja povjerenja u institucije vlasti, ali i sve veću skepsu prema priključivanju NATO savezu.

Ključne riječi: studenti, doprinos političkih institucija, nacionalna sigurnost, međunarodne organizacije, političko-vojne integracije, NATO, izvori opasnosti

Promjenom vlasti 3. siječnja 2000., došlo je do promjena i u institucionalnom okviru nacionalne sigurnosti. Izmjene koje su nastupile dolaskom nove, liberalno-demokratske vlasti dobile su i novu zakonsku osnovu donošenjem strategije nacionalne sigurnosti i strategije obrane. Jednako tako, građanski nadzor nad sigurnosnim službama dobio je važno mjesto u novom promišljanju nacionalne sigurnosti. Reforme u vojsci i policiji, koje su također neizostavan uvjet demokratizacije ukpnog sustava i njegove integracije u suvremene sustave sigurnosti, omogućile su pristupanje Hrvatske PFP-u i MAP-u, što predstavlja konkretne korake u njenom približavanju NATO-u i EU.

Ivana Brnada i Lada Jerin apsolventice su Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

U ocjeni vladinog programa, u razdoblju od stupanja na vlast 2000. godine do izborne godine 2003., bilo je nužno ustvrditi u kojoj su mjeri građani zadovoljni učinkovitošću institucija, odnosno stupnjem povjerenja u iste, zatim provjeriti stavove spram osnovnih strateških ciljeva (pristupanje NATO-u i EU), stavove prema susjednim državama te ocijeniti rad međunarodnih organizacija. Izbor problema istraživanja uvjetovan je aktualnom političkom situacijom u kojoj su "...integracija u EU i NATO glavni ciljevi hrvatske vanjske i sigurnosne politike. Riječ je o procesu koji će imati dalekosežne posljedice za hrvatsko društvo u cjelini, na njezino gospodarstvo i na nacionalnu sigurnost. Pripreme i prilagodbe za punopravno članstvo moraju teći sustavno i koordinirano na razini cijele države."¹

Istraživanje je provedeno među studentima Sveučilišta u Zagrebu.² Terenski dio rada (anketiranje) obavljen je u siječnju i veljači 2003. na slučajnom uzorku od 828 ispitanika, na devet fakulteta, a obuhvatilo je tri grupe studija (društvenu, tehničku i prirodnu). Namjera istraživanja bila je ustvrditi kakav interes pokazuju studenti za politička zbivanja, povjerenje u institucije, stavove i informiranost o relevantnim pitanjima na planu sigurnosti; prvenstveno stav o pristupanju NATO-u, vojnoj obvezi, potencijalnim izvorima opasnosti te unutarnjim i vanjskim prijetnjama. Istraživanje navedenih varijabli uspoređeno je sa sličnim istraživanjem iz travnja 2000. (Trnski et al., 2000.). Komparacijom rezultata htjeli smo ukazati na dominantne tendencije koje mogu biti orijentacijski okvir unutar kojeg mogu djelovati kreatori novih zakonskih rješenja o obrani i sigurnosti, ali i politički akteri u reagiranju na mišljenja biračkog tijela.

TABLICA 1. Procjena osobnog interesa i informiranosti za politička zbivanja (u %)

	izrazito	osrednje	nisam uopće
interes	20	55	25
informiranost	24	62	14

U pitanju o stupnju zainteresiranosti i informiranosti o političkim zbivanjima, većina ispitanih studenata procjenjuje osrednjom vlastitu zainteresiranost (55 %), kao i informiranost (62 %) o društveno-političkim događanjima u zemlji (Tablica 1.).

Prema osnovnoj hipotezi istraživanja, studenti ključnim smatraju doprinos Vlade, Sabora, Predsjednika, vojske, policije i sigurnosnih službi nacionalnoj sigurnosti, dok većina ispitanika podržava ulazak RH u NATO. Prilikom ispitivanja povjerenja u državne službe, ispitanicima je bio ponuđen na izbor raspon odgovora od pet stupnjeva (od nimalo do presudno).

¹ "Strategija nacionalne sigurnosti", *Narodne novine* br. 32, Zagreb, ožujak 2002.

² Istraživanje su provele Ivana Brnada i Lada Jerin, apsolvence na Fakultetu političkih znanosti.

TABLICA 2. Povjerenje u državne službe (u %)

	nimalo		malo		ni malo ni puno		puno		presudno	
	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.
policija	22	21	38	34	27	36	12	8	1	1
vojska	13	11	22	21	30	42	29	21	6	5
sigurnosne službe	38	23	25	26	32	31	5	17	0	3

Najviše povjerenja ispitanici iskazuju prema vojsci, čak njih 26% smatra da vojska presudno pridonosi sigurnosti, petina ispitanika (20%) značajnim ocjenjuje doprinos sigurnosnih službi, dok tek 9% takvim ocjenjuje rad policije. Kontinuirano nepovjerenje u instituciju policije, u razdoblju od 2000. do 2003. godine, podatak je koji ukazuje na nužnost organizacijskih i kadrovskih reformi unutar policijskih snaga. Reformski projekti («Policajac u zajednici») mogu utjecati na promjenu uvriježene predodžbe bazirane na dugogodišnjem negativnom iskustvu građana. U odnosu na 2000. godinu, bilježimo pad povjerenja u vojsku za 9%, u policiju za 4%, dok je povjerenje u sigurnosne službe u porastu za 15%. Porast povjerenja u sigurnosne službe moguće je objasniti činjenicom da je nakon izbora 2000. godine prestala njihova zloupotreba i politička manipulacija. Njihova je aktivnost svedena u granice zakona i demokratske prakse, te je u percepciji prosječnog građanina demistificirano njihovo funkcioniranje (Tablica 2.).

TABLICA 3. Stav o doprinosu rada državnih institucija i službi sigurnosti RH (u %)

	nimalo		malo		ni malo ni puno		puno		presudno	
	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.
Predsjednik	8	23	20	26	21	31	47	17	4	3
Sabor	4	20	17	28	23	31	45	17	11	4
Vlada	5	17	12	27	20	30	49	21	14	5
vojska	4	6	14	18	17	36	48	31	17	9
policija	10	13	21	27	26	37	37	19	6	4
sigurnosne službe	14	11	23	26	27	38	30	20	6	5
nevladine organizacije	15	20	24	23	37	37	20	16	4	4

U pogledu doprinosa rada državnih institucija i službi sigurnosti zemlje, najveći postotak ispitanika, njih 40%, ključnim ocjenjuje doprinos oružanih snaga. Čini se kako recentno iskustvo Domovinskog rata, u kojem je Hrvatska vojska uspješno odgovorila na izazove nacionalnoj sigurnosti, još uvijek dominira u javnoj svijesti. Doprinos Vlade ključnim ocjenjuje 26% ispitanika, 25% ispitanika rad sigurnosnih službi, nešto manje, 21%, rad Sabora, dok je ulozi Predsjednika (20%) i nevladinih organizacija (20%) povjerenje iskazala petina ispitanika. Najalarmantniji je pad povjerenja u rad Vlade – za čak 37%, Sabora – za 35% i Predsjednika – za 31% u odnosu na travanj 2000. godine (Tablica 3.). Navedeni rezultati govore u prilog zaključka kako su ovakvi stavovi uzrakovani nesposobnošću aktualne vlasti da u kriznim situacijama učini odmak od odluka na pukoj deklarativnoj razini. Dugotrajna recesija, kontinuirano opadanje životnog standarda, visok javni dug, nefunkcioniranje pravosuđa te, u posljednje vrijeme, sporovi sa susjednim zemljama, samo su neki od problema koji Hrvatsku udaljavaju od euroatlantskih integracija. Sporost u realizaciji proklamiranih ciljeva svakako je uzela danak povjerenju u rad Vlade i Sabora. Smanjenje ustavnih ovlasti Predsjednika Republike, te stalna napetost na relaciji Predsjednik – Premijer u pitanju kreiranja obrambene politike (osobito kadrovske promjene), rezultirali su niskom razinom povjerenja u doprinos institucije Predsjednika Republike nacionalnoj sigurnosti zemlje.

Iako je u novije vrijeme djelomično riješeno pitanje financiranja nevladinog sektora, čime se, proširio broj onih koji iz proračuna primaju podršku, njihov se položaj nije znatnije promijenio. Unatoč njihovoj pojavnj razolikosti, aktivnom angažmanu i solidnoj artikulaciji ciljeva, nevladine organizacije često se percipiraju kao marginalne i bez većeg udjela u političkom odlučivanju. Tome zasigurno pridonosi i činjenica da civilni sektor nije primarni predmet medijskog interesa.

TABLICA 4. Ulazak Hrvatske u NATO (u %)

	ukupno		muškarci		žene	
	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.
za	63,8	43,0	78,2	48,0	53,8	38,0
protiv	9,7	30,6	9,7	35,0	9,4	27,0
nisam siguran	26,7	26,4	12,1	17,0	36,8	35,0

Unatoč dugoročnim strateškim planiranjima kojima se želi ozbiljiti članstvo u NATO savezu, evidentna je suzdržanost u procjeni pozitivnih učinaka integracije. Takvi stavovi mogu biti uvjetovani recentnim iskustvima (odugovlačenje s intervencijom u sukob na području bivše Jugoslavije, embargo na uvoz oružja Hrvatskoj početkom rata, pogreške pri identifikaciji ciljeva, raskol unutar svaeza uoči intervencije u Iraku), te stoga mogućim strahom od gubitka dijela suvereniteta pristupanjem savezu.

Pristupanje Hrvatske NATO-u, kao glavni cilj hrvatske vanjske i sigurnosne politike, poželjnim ocjenjuje 43% ispitanika. Usporedbom istraživanja, vidljiv je pad potpore

studenata ulasku Hrvatske u NATO za čak 20%. Broj onih koji nisu sigurni treba li Hrvatska pristupiti sjeveroatlantskim integracijama ostao je nepromijenjen, dok se 31% ispitanika protivi ulasku. Tendencija pada povjerenja u sigurnosnu ulogu NATO-a, vidljiva je i iz rezultata istraživanja i javnog mnijenja u susjednoj Sloveniji (Tablica 5; Malešič, 2000).

U procjenama ponuđenih razloga "za integraciju" dominiraju: povećanje sigurnosti zemlje, približavanje EU te rast ugleda RH u regiji i svijetu. Veći broj prijetnji sigurnosti, protivljenje odlasku Hrvatske vojske u misije izvan zemlje, te ograničenje suvereniteta, razlozi su zbog kojih se ispitanici protive ulasku u NATO. Nadalje, prisutan je i strah od ugrožavanja okoliša postavljanjem vojnih baza na teritoriju države.

TABLICA 5. Istraživanje potpore NATO-u Sloveniji (u %)

	1996.	1997.	1999.	2000.	2002.
da	66,4	64,1	56,5	53,2	39
ne	15,7	18,3	16,1	24,2	41
ne znam	17,9	17,6	27,4	22,7	20

U pogledu odnosa sa susjednim državama, postoje razlike u percepciji ugrožavanja sigurnosti u odnosu na 2000. godinu. Tada je 55% ispitanika smatralo kako SR Jugoslavija predstavlja presudnu opasnost za RH. Tri godine kasnije, ista se državna tvorevina i dalje doživljava kao glavni izvor opasnosti, ali u znatno manjem postotku (37%).

Prekretnica u odnosima između dviju zemalja dogodila se parlamentarnim i predsjedničkim izborima u SR Jugoslaviji (listopad 2000.) te otvaranjem procesa izručenja najodgovornijih osoba za zločine počinjene u agresiji na RH.

Usporedbom istraživanja, uočavamo rast tenzija sa Slovenijom. Nepovjerenje je poraslo za čak 11%, što se može objasniti nizom neriješenih pitanja između dviju zemalja: razgraničenje u Piranskom zaljevu, neizvjesna sudbina štednih uloga hrvatskih štediša u Ljubljanskoj banci, afera Sunčani Hvar te problematika oko NE Krško. Protektorat Međunarodne zajednice i promjena hrvatske vanjske politike prema BiH, kojom se transparentno i na programskoj osnovi odvija skrb za hrvatski narod, rezultirali su normalizacijom međudržavnih odnosa. Tome u prilog govori i smanjenje broja onih koji BiH doživljavaju kao izvor ugrožavanja RH. Međutim, mandat Međunarodne zajednice više je kozmetički uredio sliku stanja u toj zemlji, koja još uvijek predstavlja značajan faktor nestabilnosti u regiji.

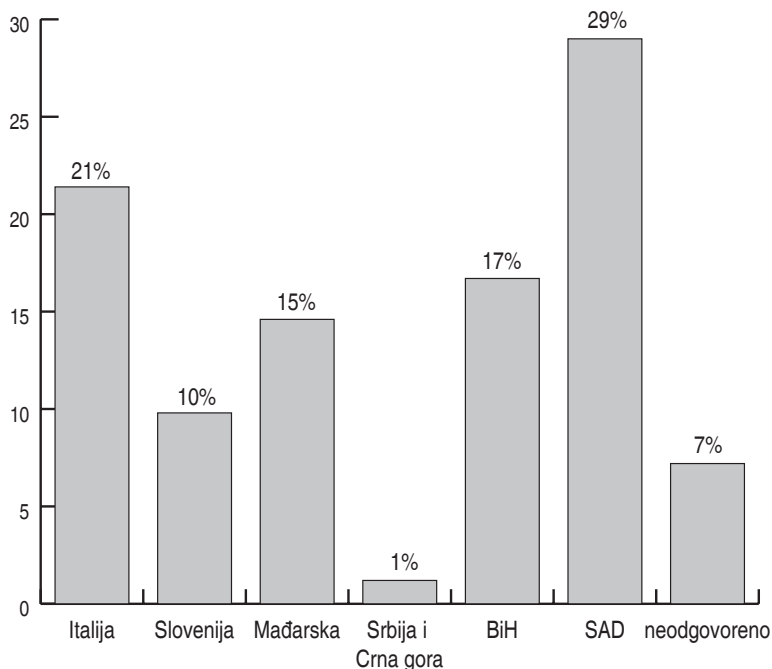
Zanemariv je postotak onih koji susjednu Mađarsku doživljavaju potencijalnom opasnošću, svega 2% ispitanih, čemu pridonosi činjenica da Hrvatska s tom susjednom zemljom nema otvorenih pitanja. Također, višegodišnji dobrosusjedski odnosi s Italijom i njena podrška hrvatskim integracijskim nastojanjima rezultirali su niskom razinom nepovjerenja prema toj zemlji – 6% (Tablica 6.).

TABLICA 6. Susjedne države kao izvori ugrožavanja (u %)

	nimalo		malo		ni malo ni puno		puno		presudno	
	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.	2000.	2003.
Italija	59,5	51	23,0	25	11,9	13	3,6	5	2,0	1
Slovenija	57,4	36	21,8	24	13,9	16	3,3	14	3,7	5
Mađarska	75,6	64	10,5	18	12,8	11	0,2	1	0,9	1
Srbija i Crna Gora	14,0	18	20,9	19	9,8	21	33,3	27	22,0	10
BiH	27,7	36	24,2	24	22,0	21	18,0	10	8,1	4

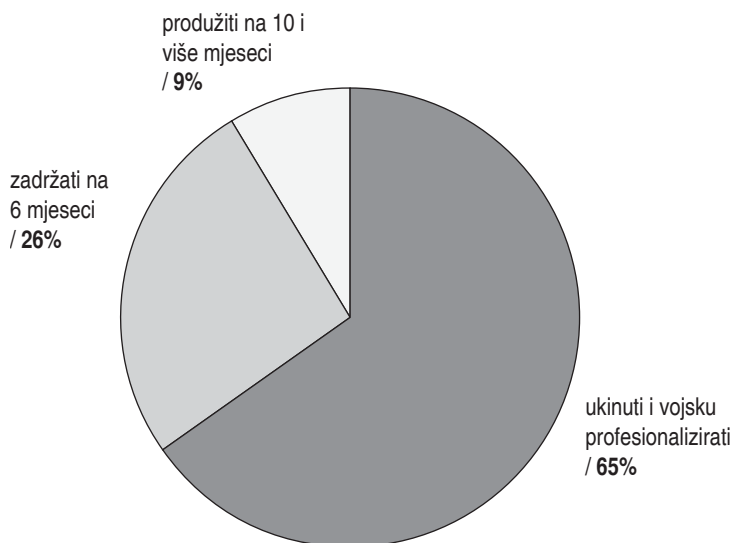
U odgovoru na pitanje koja bi zemlja u slučaju neposredne ugroženosti RH prva intervenirala, najveći broj ispitanika, njih 29%, izjasnilo se u korist američke intervencije. Angažiranje SAD-a u sukobu na području bivše Jugoslavije, te njihovo inzistiranje ne poslijeratnoj izgradnji suživota između zaraćenih strana, primjerice forsiranje daytonske BiH, pozadina su takvog izjašnjenja studenata; 21% ispitanika vjeruje u pomoć susjedne Italije, 17% u pomoć BiH, 15% Mađarske, 10% Slovenije, a tek 1% Srbije i Crne Gore. Mišljenje kako nijedna od navedenih zemalja ne bi intervenirala u slučaju neposredne opasnosti Hrvatske, izrazilo je 7% ispitanika (Grafikon 2.).

GRAFIKON 2. Države koje bi u slučaju opasnosti prve pomogle Hrvatskoj (u %)

U pogledu reguliranja vojnog roka, najveći se postotak studenata, njih 65%, izjasnio u korist ukidanja redovnog vojnog roka te profesionalizacije vojske. Loši uvjeti služenja vojnog roka, česti incidenti u vojarnama, ali i rastući trend služenja civilne obveze, mogući su razlozi takvog opredjeljenja. 26% studenata smatra kako bi služenje vojnog roka trebalo ostati obvezno, u trajanju od 6 mjeseci, dok njih 9% vidi odgovor na prijetnje nacionalnoj sigurnosti zemlje u produženju trajanja obveznog vojnog roka na 10 mjeseci i više (Grafikon 3.).

GRAFIKON 3. Reguliranje vojnog roka

Prema ocjeni doprinosa međunarodnih organizacija europskoj i sigurnosti Hrvatske, istaknuta je uloga EU. 32% ispitanika daje primat gospodarsko-političkom integriranju, evidentno stoga što sigurnost zemlje primarno vidi u okvirima ekonomske stabilnosti i suradnje. Neočekivana skepsa u NATO-ovu sigurnosnu i stabilizacijsku politiku dijelom proizlazi iz percepcije sekundarne važnosti vojnog integriranja. U odlučujući doprinos NATO-a vjeruje 29% ispitanih studenata. Zbog nesposobnosti da održi mir i sigurnost u promjenjivim međunarodnim odnosima, ovoj je organizaciji tek 23% ispitanika iskazalo povjerenje. Prolongiranje mandata OESS-a na prostoru RH (misija je započela 1996. godine) kao i neučinkovitost u implementaciji stabilizacijskih programa (pronalazak osoba nestalih u ratu, povrat imovine, povratak izbjeglih i raseljenih) rezultiralo je niskom ocjenom rada ove međunarodne organizacije – 15% (tablica 7.).

TABLICA 7. Doprinos međunarodnih organizacija europskoj i sigurnosti RH (u %)

	nimalo	malo	ni malo ni puno	puno	presudno
UN	14	27	35	21	2
EU	10	21	36	27	5
NATO	14	21	35	24	5
OESS	17	26	41	14	1

Prema rangiranju faktora (tablica 8) koji ugrožavaju sigurnost Hrvatske, ispitanici su, kao najznačajnije, istaknuli unutarnje rizike, odnosno gospodarsku krizu, nezaposlenost, organizirani kriminal, te zaostajanje u znanstveno-tehnološkom razvoju. Izazovi suvremenog društva, poput zdravstveno-ekoloških opasnosti i terorizma, ispitanici također percipiraju kao izvore opasnosti no u manjoj mjeri.

TABLICA 8. Faktori ugrožavanja RH

faktor ugrožavanja	aritmetička sredina*
1. gospodarska kriza	3,27
2. nezaposlenost	3,33
3. organizirani kriminal	3,77
4. zaostajanje u znanstveno-tehnološkom razvoju	3,90
5. sukobi na području bivše Jugoslavije	4,01
6. nacionalizam	4,11
7. zdravstveno-ekološke opasnosti	4,27
8. terorizam	4,64

* Svaki faktor ugrožavanja ispitanici su procijenili na skali od jedan do osam, pri čemu je jedan predstavljao najveći, a osam najniži stupanj prijetnje sigurnosti.

ZAKLJUČAK

Neispunjavanje bazičnih očekivanja nakon izbora 2000, nefunkcioniranje institucija u sustavu sigurnosti, stalna napetost na relaciji Predsjednik – Premijer oko kreiranja obrambene, poglavito kadrovske politike, nezadovoljavajuće stanje borbene opremljenosti oružanih snaga i neodgovarajuća kadrovska struktura, uzroci su koji objašnjavaju naraslo nepovjerenje spram institucija vlasti.

Boljom koordinacijom rada institucija, te ustrajnošću u provođenju započetih reformi i prilagodbi međunarodnim standardima, moguće je učinkovito odgovoriti na aktualne izazove nacionalnoj sigurnosti, a time utjecati na klimu nepovjerenja u državi.

Činjenicu da je nestabilna ekonomija kadra producirati poremećaje, potvrđuju ispitanici koji su u rangiranju najvećih sigurnosnih rizika za stabilnost RH istakli unutarnje probleme, osobito one ekonomske prirode (gospodarska kriza, nezaposlenost, organizirani kriminal). Izazovi globalnog društva, poput terorizma i zdravstveno-ekoloških opasnosti prepoznati su kao mogući izvori ugroze. Oni nose visok destabilizirajući potencijal, na samo za RH već i za cijelu regiju, stoga su učinkovit nadzor nad državnim granicama, kao i koordinirana akcija sa susjednim državama od proritete važnosti za postizanje optimalne razine nacionalne sigurnosti.

U pogledu integracije u nadnacionalne saveze, postoje konkretni zakonski okviri. Spremnost na prihvaćanje međunarodnih pravila i prilagodbe u tom smjeru od elementarne su važnosti za konačnu implementaciju strateški definiranog cilja. Shodno tome, nužno je pokretanje javne rasprave te sustavna edukacija kojom bi široka javnost bila podrobnije upoznata s pozitivnim učincima potencijalnog članstva. Svojevrsan je paradoks da proklamiranje integracije u NATO, kao strateškog cilja, rezultira sve većim nepovjerenjem u njegovu sigurnosnu ulogu. Integraciju u NATO savez ne treba percipirati kao cilj po sebi, već kao potvrdu ozbiljenja kvalitetne sigurnosne politike na dugi rok.

Literatura

- Antun Grizold, Siniša Tatalović i Vlatko Cvrtila, *Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti*, FPZG, Zagreb, 1999.
- Mirjana Kasapović, *Demokratska tranzicija i političke stranke*, FPZG, Zagreb, 1996.
- Marijan Malešić, *Nacionalna i mednarodna varnost*, FDV, Ljubljana, 2000.
- Polemos*, svezak 3, broj 2 (6, Zagreb, srpanj – prosinac 2000.); tekstovi: Marko Trnski, Boško Picula, Marko Horvat.
- “Strategija nacionalne sigurnosti”, *Narodne novine*, broj 32, Zagreb, 28. ožujka 2002
- Miroslav Vujević, *Uvođenje u znanstveni rad*, Informator, Zagreb, 1998.
- Radovan Vukadinović, *Međunarodni politički odnosi*, Barbat, Zagreb, 1998.
- Radovan Vukadinović, *Međunarodni odnosi od hladnog rata do globalnog poretka*, AKD, Zagreb, 2001.

POLITICAL INSTITUTIONS, INTERNATIONAL ORGANIZATIONS, AND THE SECURITY OF THE REPUBLIC OF CROATIA – STUDENTS’ ATTITUDE

Ivana Brnada i Lada Jerin

Summary

This study is based on the empirical research, conducted in February 2003, among students at the University of Zagreb. The main intention was to establish concrete students’ attitudes on some fundamental political issues, such as: the influence of governmental institutions on the national security as well as the level of support to the entrance in NATO alliance. The main task of the research was also extended on the current political occurrences: regulation of army service, the relations with neighbour countries and potential threats to the national security. Most important data was compared with the research from year 2000. This research was conducted on the random sample; therefore it is impossible to make precise conclusions about attitudes regarding national security. Nevertheless, it is very important to stress the decrease of trust in government institutions as well as the growing distrust in joining the NATO alliance.

Keywords: students, contribution of political institutions, national security, international organizations, political and military integrations, NATO, sources of danger